

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ

1.2 ขอบข่ายการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

1.2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

1.2.2 ด้านการเรียนการสอน

1.2.3 ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

1.2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล

1.2.5 ด้านงานห้องสมุด

1.2.6 ด้านการนิเทศภายใน

1.2.7 ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

2. เพศกับการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา

3. ระดับการจัดการศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการ

4. การบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการสร้างหรือพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดของผู้เรียนให้รู้จักคิดเป็น แยกแยะเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ ในการส่งเสริมงานวิชาการมากที่สุด จำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ

1. ความหมายการบริหารงานวิชาการ

มีผู้ให้ความหมายของงานวิชาการไว้ ดังนี้

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ให้ความหมายของงานวิชาการ ว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดี ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามเป้าหมายของ หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2543 : 6) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า ความสามารถทางวิชาการทำให้คนมีชีวิตเต็มเปี่ยมและมั่นคง ทั้งในฐานะที่เป็นประชาชนของชาติ เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นเพื่อน และเป็นผู้ประกอบการอาชีพ วิชาความรู้วางพื้นฐานให้เกิดความสามารถในการดำรงชีวิต ความมีวิจารณญาณ และสุนทรียภาพทางศิลปะของมวลมนุษย

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 51) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง งานด้านการเรียน การสอนทั้งหมด นับตั้งแต่เรื่องของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ซึ่งในปัจจุบัน อาจจะเรียกใหม่ว่า เป็นงานด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น (รุ่ง แก้วแดง, 2544 : 52) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง และผู้บริหาร ต้องอยู่ที่สถานศึกษา ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรออกนอกสถานศึกษาเพื่อจะได้มีเวลาบริหารการเรียน การสอนได้อย่างเต็มที่

จากความหมายของงานวิชาการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่จะช่วยเสริมสร้างให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมี ประสิทธิภาพสูงขึ้น และถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญของโรงเรียน โดยมีงานอื่นๆ ช่วยสนับสนุน

2. ขอบข่ายการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

ขวัญเรือน แสบงบาล (2542 : 124) ได้ให้แนวความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการ ไว้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหาร โรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีหน้าที่โดยสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่ายงานดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 7) ได้ประมวลงานวิชาการไว้หลายลักษณะ คือ

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านการเรียนการสอน
3. ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลประเมินผล
5. ด้านงานห้องสมุด
6. ด้านการนิเทศภายใน
7. ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

จากขอบข่ายของงานวิชาการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ซึ่งมีขอบข่ายที่คล้ายคลึงกัน ในส่วนของการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ได้ยึดแนวทางการปฏิบัติตามขอบข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนด ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของงานแต่ละอย่าง ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีขอบข่ายงานหลายอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นพิเศษ โดยเน้นการให้นักเรียนปฏิบัติจริง พร้อมทั้งการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง
2. เปิดสอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกโรงเรียน
3. จัดสรรครุภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 135)

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต เปรียบเทียบกับสภาพการณ์ของสภาพปัจจุบันที่กล่าวกันว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ และในอนาคตอาจเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคอื่นต่อไป จะเห็นได้ว่าผู้เรียนจะต้องได้รับการปลูกฝัง ความรู้ความเข้าใจทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมากขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาจริยธรรม ส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับ

สภาพจริงของสังคม เพื่อให้เป็นสมาชิกของสังคมที่ใจเปิดกว้างยอมรับแนวคิดของบุคคลอื่น และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 1)

ประดิษฐ์ ทองคำปลิว (2541 : 7) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ บุคลากรทุกฝ่ายต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ดำเนินการศึกษาทำความเข้าใจ หลักสูตรต้องมีจุดหมายสำคัญ คือ ศึกษาเพื่อนำไปใช้อย่างถูกต้อง เกิดผลดีต่อผู้เรียนอย่างชัดเจนและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกอย่าง ควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและวางแผนการสอน
2. วิเคราะห์หลักสูตร และวางแผนการสอน
3. เขียนแผนการสอน
4. สร้างงานที่ใช้ประกอบการสอน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอน
6. รวบรวมและบันทึกผลการสอน
7. พิจารณาการสอน เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป
8. สรุปผลและรายงานผลการสอน

การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และต้องมาปฏิบัติตามหน้าที่นั้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร. 2542 : 12) มีดังนี้

ผู้เรียน ต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

ผู้สอน คือ ผู้จัดการต้องวางแผนการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ แนะนำ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน แสวงหาความรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียน ช่วยตกแต่งความรู้ให้ผู้เรียนให้สมบูรณ์เรียนอย่างมีความสุข มีอิสระ ให้ความรัก ความมั่นคง ให้ข้อมูลย้อนกลับทางทรัพยากรการเรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

ผู้บริหาร จะต้องสร้างความตระหนัก ให้บุคลากรในสถานศึกษา มุ่งมั่นในคุณภาพและบริหารจัดการให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดไว้ในแต่ละชั้น

ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษารวมทั้งมีบทบาท ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การนำหลักสูตร ไปใช้ว่า หมายถึง กระบวนการการนำหลักสูตรที่สร้างเสร็จ เรียบร้อยแล้ว ไปใช้จริงในห้องเรียนให้ได้ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้จะต้องอาศัยวิชาการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ การนำหลักสูตร ไปใช้จริงเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่จะขาดเสียมิได้

หลักสูตรมีองค์ประกอบหรือสาระสำคัญหลายประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช. 2540 : 127) ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์

ของวิชาการต่างๆ ในหลักสูตร วัตถุประสงค์จะเป็นแนวทางในการเรียนการสอน ทำให้ ผู้สอนรู้ว่าจะต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร สอนทำไม มีวัตถุประสงค์อย่างไร และจะมีวิธีสอนและประเมินอย่างไร

2. เนื้อหาวิชา (Subjective Matter) หมายถึงสาระของความรู้และ ประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดที่จะนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้ได้คุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ (Method and Organization) หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน สอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรกำหนดด้วย วิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด

4. การประเมินผลตามหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียน การสอน และประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติและ คุณสมบัติตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมินผล

สาระสำคัญในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2544 : 1 – 34) สรุปได้ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษา ของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่

กับความ เป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค้ำเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนด จุดหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของ ตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้ามีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
4. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
5. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
6. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
7. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม
8. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

1.1 ภาษาไทย

1.2 คณิตศาสตร์

1.3 วิทยาศาสตร์

1.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

1.6 ศิลปะ

1.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.8 ภาษาดังประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง พื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและ พลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาดังประเทศ เป็นสาระ การเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพ

ในการคิดและการทำงานอย่าง สร้างสรรค์เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ภาษาต่างประเทศอื่น สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้าง ทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีกรทำ

2.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

3. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

4. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นปีที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในส่วนของจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็น การเฉพาะเพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

การจัดเวลาเรียน

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนประมาณ วันละ 4 – 5 ชั่วโมง ช่วงนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนประมาณ วันละ 4 – 5 ชั่วโมง การใช้เวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทยและคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาลดลงเหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้น และควรจัดให้มีเวลาสำหรับเด็กได้เล่นทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่าง ๆ ประมาณ ร้อยละ 20 ที่เหลือจัดให้กับกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนประมาณ วันละ 5 – 6 ชั่วโมง ทั้ง 8 กลุ่มสาระควรให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ให้จัดให้มีเวลามากกว่ากลุ่มอื่น

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้คือนักเรียนของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนที่ค่านักเรียนวิชา 1 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาทางด้านศาสนา นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนด คุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวน	
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
1. ภาษาไทย	5	6
2. คณิตศาสตร์	6	19
3. วิทยาศาสตร์	8	13
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	5	12
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	5	6
6. ศิลปศึกษา	3	6
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	5	6
8. ภาษาต่างประเทศ	4	8
รวม	41	7

โดยสรุปแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้นั้น สถานศึกษาต้องเป็นผู้จัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองแล้วนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีภารกิจสำคัญคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัด โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบวิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน และการบริหารจัดการหลักสูตร ดังนั้นจึงเป็นภารกิจโดยตรงของสถานศึกษาที่จะต้องนำหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนด และสนองต่อความต้องการของชุมชน ความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งการศึกษาให้เป็นไปตามจุดหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ว่า

การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน การดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร การพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การประเมินผลเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

2.2 ด้านการเรียนการสอน

งานการเรียนการสอนเป็นงานที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่ถือเป็นงานหลักของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เกษม สุดหอม และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป. : 101) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึง

1. การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก
2. การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก

3. การให้เด็ก (นักเรียน) มีส่วนร่วมในกิจกรรม

4. การแนะแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าหาความรู้

5. การฝึกให้เด็กได้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้

6. การถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน รวมทั้งการจัด

สิ่งแวดล้อมและ กิจกรรมให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของเด็ก

7. การให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิต

ประจำวันได้

การจัดการศึกษา ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2-3) ยึดหลักดังนี้

1. ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

ดังนั้นจึงต้องจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน

การจัดการเรียนการสอนว่า การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจัดได้ในหลายลักษณะ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ . 2545 : 34) เช่น

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

4. การบูรณาการแบบโครงการ

การเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการใช้หลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับและเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุด การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ กิจกรรมที่เด็กทำและการสอนคือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อม ๆ กัน จึงเรียกรวมกันว่าการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 114) มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. กระบวนการเรียนมีความสำคัญเท่ากับเนื้อหา
2. นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้กำกับการแสดง
3. นักเรียนค้นหาความรู้ และตัดสินใจด้วยตนเอง
4. ปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี
5. ใช้วิธีการหลายอย่าง
6. เป็นกระบวนการกลุ่ม

วิธีการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมและประเมินตนเองที่เหมาะสมได้แก่ ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ใช้กับนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน เสริมสร้างให้

นักเรียน มีนิสัยรู้จักคิด รู้จักทำและรู้จักการแก้ปัญหาที่จะนำไปเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตต่อไป

กระบวนการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบด้านกระบวนการแต่กระบวนการนั้นย่อมต้องประกอบด้วยครูมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง ครูและนักเรียนและตัวกระบวนการเอง ซึ่งหมายถึงกระบวนการต่างๆ ในการเรียนการสอน โดยมีตัวแปร 4 กลุ่มคือ ครู นักเรียน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

แนวคิดต่อการเรียนรู้กับการสอนว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยา กลุ่มต่าง ๆ กับการจัดการเรียนการสอนมีสาระสำคัญครอบคลุมประเด็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช. 2540 : 11) ดังนี้

1. กลุ่มปัญญานิยม เชื่อว่าการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องจัดสิ่งทีเรีนรูใหม่ของเด็กให้สอดคล้องกับแนวคิดที่มีอยู่ใน โครงสร้างทางปัญญาเด็ก
2. กลุ่มมนุษยนิยม มีความเชื่อในเรื่องของปัจเจกบุคคล ครูควรพัฒนาความเป็นแห่งตนของเด็ก โดยพยายามให้บุคคลได้สามารถบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน การจัดการเรียนการสอนควรเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง
3. กลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่า พฤติกรรมที่เด็กสมควรยกหรือเปลี่ยนไปนั้น เนื่องจากที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อเอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้
4. กลุ่มผสมผสาน มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของเด็กมีหลายลักษณะหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงควรเน้นที่การจัดสภาพการณ์ภายนอกและการจัดสภาพการณ์ภายใน

มาตรฐานการเรียนการสอนมี 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 14) คือ

1. การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร
2. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกับกลุ่มได้
4. จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชนธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
5. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม
6. ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดีและฝึกฝนตนเองจนเป็น

นิสัย

7. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

8. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถและความถนัดได้ ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล

9. จัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

10. ประเมินนักเรียนครบถ้วน อย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ได้ดำเนินการ โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเป็นพิเศษ โดยเน้นการให้นักเรียนปฏิบัติจริงพร้อมทั้งการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 8)

กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนความคิดดังกล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนต้องมีสภาพที่พึงประสงค์คือ

1. กำนึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง มีวิธีการเรียนการสอนหลากหลาย

2. สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบความรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูให้คำแนะนำ

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ทั้งในและนอกห้องเรียนสนองความต้องการของผู้เรียน สานต่อพื้นฐานความรู้เดิมและพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริง ในลักษณะการบูรณาการสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ ชีวิตประจำวัน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

5. ฝึกการคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรอง ด้วยตนเอง เน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

6. มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี

จากรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่างานด้านการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การนำกระบวนการวิจัยมาแก้ปัญหาในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยเฉพาะการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้มีความพร้อมและเรียนรู้ตามศักยภาพ ความรู้ความสามารถ คิดค้นด้วยตนเอง ที่เป็นกระบวนการเน้นให้ผู้เรียนได้คิด แก้ปัญหาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงตามวิถีทางของระบบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์

2.3 ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความหมายและความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

ทัศนีย์ สุภเมธิ (ม.ป.ป. : 69) ได้ให้ความหมายของเอกสารประกอบหลักสูตรว่า หมายถึง วัสดุ สิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรนอกโรงเรียนให้เข้าใจหลักสูตร และการปฏิบัติการใช้หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ หนังสือคู่มือ เป็นคู่มือการสอนและคู่มือที่กรมวิชาการจัดทำขึ้น แผนการสอน หนังสือเรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 ชนิด คือ หนังสือแบบเรียน หนังสือแบบฝึกหัด หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ้างอิง

สื่อการเรียนรู้ (Educational Material) หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการ วัสดุของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 28)

จากความหมายของวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ว่า วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิธีการ กระบวนการ เครื่องมือ วัสดุทั้งที่เป็นของจริงและวัสดุจำลอง ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

การจำแนกสื่อการเรียนรู้ตามทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resources) โดยแบ่งสื่อการเรียนที่ออกแบบขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและสื่อทั่วไปนำมาประยุกต์ใช้สร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 29) ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ รายงาน นิตยสาร หนังสือเรียน หนังสือการ์ตูน เอกสารประกอบการสอน บทเรียนต่าง ๆ
2. สื่อเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่

กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว เช่น แดบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แดบบันทึกเสียง สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ยังรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน การศึกษาผ่านดาวเทียม และการสื่อสารทางไกล

3. สื่ออื่น ๆ ได้แก่

3.1 คน (People) บุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในแต่ละสาขา ทั้ง นักการศึกษาและศิลปิน นักการเมือง ช่างซ่อม ฯลฯ

3.2 กิจกรรม (Activities) เป็นเทคนิควิธีการ เพื่อพัฒนาการเรียน การสอน เช่น เกมสถานการณ์จำลอง ทัศนศึกษา การทำโครงการ บทบาทสมมติ ฯลฯ

3.3 แหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม สถานที่สำคัญในการศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ โรงงาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ สถานประกอบการ สำนักงาน ชุมชน ฯลฯ

4. สื่อประสม (Multimedia)

นักเทคโนโลยีทางการศึกษา แบ่งสื่อประสมออกเป็น 2 ความหมาย คือ สื่อประสมในความหมายที่หนึ่ง เป็นสื่อประสมที่ใช้โดยการนำสื่อหลายประเภทมาใช้ ร่วมกันในการเรียนการสอน เช่น นำวีดิทัศน์มาใช้ประกอบการบรรยาย โดยมีสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย หรือการใช้ชุดการเรียน หรือชุดการสอน สื่อประสมประเภทนี้ ผู้เรียนและสื่อจะ ไม่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน และจะมีลักษณะเป็น “สื่อหลายแบบ” ตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน สื่อประสมในความหมายที่สอง เป็นสื่อประสมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศหรือการผลิตเพื่อเสนอข้อมูลต่าง ๆ เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร และเสียงในลักษณะของสื่อหลายมิติ โดยที่ผู้ใช้มีการโต้ตอบกับสื่อหลายมิติโดยที่ผู้ใช้มีการโต้ตอบกับสื่อโดยตรง มี 2 ลักษณะ คือ การใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศ โดยการควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำงาน และใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการผลิตแฟ้มสื่อประสมโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ

ขวัญเรือน แสบงบาล (2542 : 175) กล่าวว่าสื่อการสอนมีความสำคัญ คือ

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียนต่อเรื่องที่จะเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ช่วยให้ประสบการณ์เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน

4. ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว
5. ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี
6. ช่วยสร้างสถานการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

สมเดช สีแสง (2541 : 43) กล่าวว่าองค์ประกอบในการเลือกสื่อการเรียนการสอนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ลักษณะเนื้อหาวิชาของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ความแตกต่างของลักษณะเนื้อหาวิชาอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้จะเน้นด้านใด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาที่จะสอนในแต่ละครั้งมีจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร ต้องการให้เกิดอะไรกับตัวผู้เรียน
3. ผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงวัย จำนวนผู้เรียนและจัดให้เหมาะสมเพียงพอ
4. สภาพท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นตัวกำหนดว่าสื่อที่ครูเลือกจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน สรุปได้ว่า วัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนการใช้วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและ สื่อการเรียนการสอน การผลิต สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การหาประสิทธิภาพของสื่อก่อนนำไปใช้ การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีการในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน การจัดเก็บสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ และ การประเมินผลการนำไปใช้

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ และลงทะเบียนนักเรียน ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความสามารถของนักเรียน และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการประเมินอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ แล้วนำผล ไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 157)

สมนึก กัททิษณี (2541 : 9) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลว่า การวัดผลเป็นกิจกรรมที่ต้องเกิดขึ้นก่อน จึงจะทำการประเมินได้ ส่วนการทดสอบเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของการวัดผล การประเมินผลที่ดีต้องอาศัย หลักการวัดผลที่ดีและต้องใช้คุณธรรมอันสูงส่งเพราะการวัดผลมีประโยชน์ต่อครูและผู้บริหารดังนี้

1. เป็นข้อมูลให้ครูได้เตรียมการสอน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนในด้านต่างๆ ละเอียดมากขึ้น
3. ช่วยให้ครูสามารถรายงานผลการศึกษาให้นักเรียน ผู้ปกครองอาจารย์ฝ่าย

แนะแนว และสถาบันการศึกษาที่นักเรียนจะไปเรียนต่อได้ทราบ

ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

1. ช่วยในการวางแผนการเรียนการสอนและการบริหาร โรงเรียน ได้ถูกต้อง

ยิ่งขึ้น

2. ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมิน พงจะสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล การเรียน เป็นการปฏิบัติงานวิชาการ ซึ่งต้องมีการดำเนินการ โดยสร้างเครื่องมือการวัดผล การเรียน และจัดทำเอกสารต่างๆ ให้ถูกต้องตามระเบียบ มีผู้รับผิดชอบ จัดเก็บให้ปลอดภัย เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน

วิธีการประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

1. การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อวัดพื้นฐานความรู้และทักษะของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนและเป็นการส่งเสริมผู้เรียนที่มีพื้นฐานไม่เพียงพอ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียน
 2. การประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างครบถ้วน
 3. การวัดผลกลางภาค เป็นการสรุปผลการเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่งว่า ผู้เรียนคงสภาพความรู้และทักษะที่สำคัญๆ สำหรับเป็นพื้นฐานการเรียนเป็นข้อมูลที่ผู้สอนนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอน เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ
 4. การประเมินคุณลักษณะเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคุณภาพ ด้านจริยธรรม
 5. การประเมินผลปลายภาคเรียน เพื่อสรุปผลการเรียนตลอดภาคเรียน
- (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 57)

คำนิยาม

หลักการประเมิน ประกอบด้วย

1. เป้าหมายสูงสุดคือพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้มากที่สุด
2. ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ให้มีการสะสมผลงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. เน้นการวัดตามสภาพจริงเพื่อแสดงผลสัมฤทธิ์และความก้าวหน้าโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและค้นหาความสามารถด้วยตนเอง จะเป็นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 72)

เกณฑ์ของการประเมินผลที่ดี (Criteria of good Assessment) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 6-7) มีดังนี้

1. การประเมินผลจะต้องมีความตรง (Valid) คือจะต้องสามารถให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด
2. การประเมินผลจะต้องไม่ใช้การทดสอบ เลือกตอบ ที่สอบเป็นกลุ่มเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ และตัดสินผลการเรียนเท่านั้น
3. การประเมินผลจะต้องเกี่ยวข้องกับการสังเกตซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ครูค้นพบพฤติกรรมของนักเรียนอย่างแท้จริง หลีกเลี่ยงการตัดสินใจอย่างรวดเร็วเมื่อพบพฤติกรรมที่ไม่ปกติของนักเรียน
4. การประเมินจะต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งประเมินนักเรียนแต่ละคน จะเปรียบเทียบความก้าวหน้าของตนเองมากกว่าจะเปรียบเทียบกับกลุ่ม
5. การประเมินจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. ข้อมูลจากการประเมินผลจำต้องนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน

การประเมินผลตามหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสร้างความตระหนักให้เด็กสำนึกว่าทุกสิ่งที่ได้เรียนรู้และมีความเข้าใจจะต้องมีการประเมินข้อมูลที่ได้รับจากการประเมิน เด็กจะนำไปใช้สำหรับการจัดกิจกรรมและโครงการ ให้เด็กเรียนรู้ต่อไปอีก หลักสูตรบูรณาการจะทำให้การสอนและการประเมินผล มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง เด็กจะได้ทำโครงการในรูปแบบลักษณะต่างๆ กันมากมาย ครูเองก็สามารถพิจารณา ตัดสินใจถึงการสอนในขั้นต่อไปได้โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 42-43) ต่อไปนี้

1. นักเรียนเข้าใจถึงสาระสำคัญที่นำเสนอหรือไม่
2. นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้หรือไม่
3. นักเรียนเชื่อมโยงความเข้าใจ ระหว่างแนวคิดกับสาระสำคัญที่นำเสนอ ในบทเรียนต่างๆ หรือไม่

4. นักเรียนเลือกทางอย่างไร
5. นักเรียนกำลังหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอะไรอยู่

การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ (กรมวิชาการ, 2540 : 12) ดังนี้

1. ทำให้ทราบเป้าหมายในระดับโรงเรียน
2. ทำให้ทราบว่าวัสดุหลักสูตรต่างๆ มีสิ่งใดที่เหมาะสมสิ่งใดควรปรับปรุง
3. ทราบคุณภาพของครูว่าจะต้องพัฒนาและปรับปรุงอย่างไร โดยนำมาจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน ได้อย่างสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่
4. ทราบปัญหาการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
5. ทราบปัจจัยความต้องการของผู้เรียน เพื่อหาทางช่วยเหลือและสนับสนุน

ได้ทันเวลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6. ทราบประสิทธิภาพของการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาและแนวคิดในการพัฒนาจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. ทราบความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ได้ทราบ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล สามารถสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การจัดหาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล การกำหนดระยะเวลา ขั้นตอนและวิธีการในการวัดผลและประเมินผล การนำผลการประเมินมาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิเคราะห์ผลสรุปจากการประเมินเพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผล การทดสอบภาคปฏิบัติ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

2.5 ด้านงานห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นที่สำหรับศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ได้มีผู้ให้ความหมายห้องสมุดไว้ดังนี้

ห้องสมุด คือ สถานที่รวบรวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งวิทยาการให้ความรู้ ความคิดเห็นของนักปราชญ์นักวิชาการ และเป็นสถานที่ที่ครู

ใช้ศึกษาค้นคว้า เตรียมบทเรียนเพื่อการเรียนการสอนรวมทั้งเป็นสถานที่ให้นักเรียน ได้แสวงหาความรู้ทั้งที่ครูมอบหมาย และใช้เวลาว่าง ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 9)

ทัศนีย์ สุภเมธี (ม.ป.ป. : 96) ได้อธิบายว่า ห้องสมุด คือ สถานที่เก็บหนังสือ ประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านสำหรับเด็ก หนังสืออุเทศ หนังสือพิมพ์ และวารสารวิชาการ เป็นต้น

จากความหมายของห้องสมุดที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมความรู้ที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนในทุก ระดับจึงเป็นหน้าที่ของ โรงเรียนที่จะต้องจัดหาวัสดุสารสนเทศทุกชนิดเข้ามาเก็บไว้ อย่างเพียงพอต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ของนักเรียน ครู ตลอดจนบุคคลในชุมชน

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา จุดหมายของห้องสมุดโรงเรียน มีดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชนได้
2. เพื่อจัดหาวัสดุสารสนเทศเข้ามาและจัดระบบบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ให้แก่นักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล
3. เพื่อกระตุ้นและชี้นำนักเรียนให้เกิดความสนใจในการอ่าน และพบกับความสนุกสนานในการอ่าน จนพัฒนาการอ่านของตนถึงขั้นสามารถอ่านได้อย่างซาบซึ้ง วิเคราะห์วิจารณ์สารคดี บทความ ข่าวสารได้ และสามารถสังเคราะห์นำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาลำเรียน ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
4. เพื่อจัดประสบการณ์ใช้ห้องสมุดให้แก่นักเรียน อันเป็นการพัฒนาความสนใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้
5. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะในการใช้วัสดุสารสนเทศประเภทต่าง ๆ
6. เพื่อนำนักเรียนให้รู้จักกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนในเรื่องแรกก่อนจะก้าวไปสู่การใช้ห้องสมุดอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ฯลฯ เพื่อศึกษาค้นคว้าขั้นสูงต่อไป
7. เพื่อร่วมมือกับครูและผู้บริหาร โรงเรียนในการพัฒนาอาชีพของผู้ร่วมงาน คือ ห้องสมุดต้องบริการแก่ครูด้วย ให้ครูสามารถใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้า เพื่อประสิทธิภาพในการสอน

8. เพื่อร่วมมือกับบรรณรักษ์ห้องสมุด โรงเรียนอื่น และห้องสมุดประชาชน
วัตถุประสงค์ของห้องสมุด

1. เพื่อให้บริการทางการศึกษา
2. เพื่อให้ความรู้และข่าวสาร
3. เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า
4. เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และความรื่นรมย์

ขอบข่ายของงานห้องสมุด

1. งานด้านการจัดหาและบริการ

เป็นงานที่จัดหาหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วัสดุ อุปกรณ์ ไว้ให้บริการแก่
ผู้สนใจทั้งในและนอกเวลา

2. งานด้านการบริหาร

ครูบรรณรักษ์ที่มีความรู้ในเรื่องการใช้ การให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด
จะต้องบริหารงานห้องสมุดให้ถูกต้องเป็นระบบสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง

3. งานด้านเทคนิค

ได้แก่ การนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้เพื่อแบ่งเบาภาระการทำงานและช่วย
ในด้านห้องสมุด เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ทางด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยบริหารงานให้สะดวกและเร็ว
ขึ้น

4. งานด้านการประชาสัมพันธ์

เป็นการเผยแพร่ผลงาน และกิจกรรมที่โรงเรียนได้ดำเนินการให้ครู
นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้สนใจ ได้ทราบและเข้าใจความก้าวหน้าของงานให้บริการห้องสมุด
ห้องสมุด โรงเรียนหรือมุมหนังสือ อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ โดยตรงของครู
ทำหน้าที่บรรณรักษ์ซึ่งนอกจากจะมีความรู้โดยตรงในเรื่องการใช้และให้บริการห้องสมุดแล้ว
ยังจะต้องรู้จักจัดและบริหารงานห้องสมุด โรงเรียนอีกด้วย ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของ

ห้องสมุด

2. กำหนดโครงการ โดยคำนึงถึงระยะเวลาการเตรียมขยายงานงบประมาณ

และอัตรากำลัง

3. กำหนดแนวปฏิบัติงาน คือ กำหนดรายละเอียดตามนโยบายและโครงการ

ในเรื่องการปฏิบัติงานด้านเทคนิค การจัดงานบริการและกิจกรรมการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติ

งานและวิธีทำงานเพื่อให้บรรลุผล

4. ควบคุมดูแลให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมช่วยสนับสนุนและให้คำแนะนำ

5. ติดตามและประเมินผลงาน โดยผู้บริหารและผู้รับผิดชอบห้องสมุดต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการติดตามประเมินผลงานภาคเรียนละครั้งและรายงานผลเป็นรายภาคเรียน หรือปีละครั้ง โดยใช้แบบสอบถามแบบสำเร็จ และแบบประเมินผล

เฉลียว พันธุ์ศรีดา (2539 : 13-14) กล่าวว่าบทบาทห้องสมุดในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องมีดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบ โรงเรียน การจัดการศึกษาทุกระดับ มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญสรุปได้ว่า

1.1 ระดับอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก

1.2 ระดับประถมศึกษา มุ่งพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

มท.1.3 ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมคนเข้าสู่อุดมศึกษา และสร้างนักวิชาชีพระดับกลางให้แก่ประเทศชาติ

1.4 ระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง

2. ด้านส่งเสริมการเรียนการสอนตลอดชีวิต เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญในสาขาวิชาต่างๆ และรู้วิธีศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้หลากหลายให้กว้างขวางและลึกซึ้งด้วยตนเองต่อไป

3. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด สำหรับการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน การอ่านจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความรู้ทั้งหมด

การจัดกิจกรรมเสริมการใช้ห้องสมุด การนิเทศติดตามของฝ่ายบริหารเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนากิจกรรมการใช้ห้องสมุด รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อยๆ จะส่งผลดีต่อนักเรียนที่มีคุณภาพได้ในที่สุด

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับห้องสมุดสามารถสรุป ได้ว่า งานห้องสมุด หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนดำเนินงานห้องสมุด การจัดกิจกรรมห้องสมุด การจัดระบบของห้องสมุด การพัฒนากิจกรรมห้องสมุดให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การสอน ตามหลักสูตร การรักษาและซ่อมแซมหนังสือห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่คงทนและ

ใช้งานได้ดี และ การประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุด

2.6 ด้านการนิเทศภายใน

ความหมายของการนิเทศภายใน

นิตยา ทองไทย (2542 : 28) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

วิวัฒน์ ตู้อัจฉริยะ (2543 : 18) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง ส่งเสริมโดยพยายามที่จะใช้เทคนิคกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองที่จะปรับปรุงคุณภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากการนิเทศการศึกษามาจากบุคคลภายนอกมีปัญหาอุปสรรคมากมาย เพราะขาดแคลนบุคลากร งบประมาณไม่เพียงพอ

คณดมภ์ แสนอาจ (2543 : 15) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้สูงขึ้นด้วยความเต็มใจ และพอใจด้วยกันทุกฝ่ายมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้โดยการนำของผู้บริหารเอง

คำสิงห์ เกษีสังข์ (2543 : 34) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน ในอันที่จะช่วยเหลือพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความมีคุณภาพของนักเรียน

สนธยา ผลหมู่ (2544 : 21) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียนในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ของนักเรียนสูงสุดรวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ

การนิเทศภายใน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 7)

จากทรรศนะของนักการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู ในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายและบังเกิดผลดีแก่ผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในโรงเรียน มีความมุ่งหมายที่จะช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าครูจะสอนดีอยู่แล้วก็ควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้สอนดียิ่งขึ้นไปอีก ด้วยเหตุที่วิทยาการก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ตามสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง และวิทยาการใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นอยู่เสมอเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบัน ครูที่ทำการสอนเป็นประจำมีบทบาทภารกิจและได้รับการคาดหวังมากขึ้น จนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้า และติดตามวิทยาการใหม่ ๆ ครูไม่มีวุฒิอยู่ห่างไกลจากแหล่งวิทยาการ การนิเทศการสอนจึงมีส่วนช่วยได้มากนอกจากการช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้นแล้ว การนิเทศการสอนยังช่วยนักเรียนให้เรียนดียิ่งขึ้น ช่วยปรับปรุงให้โรงเรียนดียิ่งขึ้น และช่วยประสานความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูอีกด้วย การนิเทศการศึกษามีความละเอียดละออและสลับซับซ้อนมากกว่าการนิเทศในสาขาอาชีพอื่น เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาและวิธีการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลที่จะพัฒนาเป็นเด็กอยู่ในวัยเยาว์ด้วยแล้ว งานนิเทศเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากขึ้นไปอีก มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

ไฉน ยังละออ (2540 : 10) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมุ่งที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้มีความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ โดยส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

พิสิฐ ทวีกาญจน์ (2542 : 16) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการนิเทศภายในไว้ว่าเป็นการช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและมีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบ ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านวิชาชีพ

นิตยา ทองไทย (2542 : 22) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะมุ่งเพื่อช่วยเหลือครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ตลอดจนยังสามารถช่วยเหลือตนเอง

ได้และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งอันเป็นการส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น พร้อมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็ย่อมจะติดตามไปด้วย นั่นคือการจัดการศึกษาของประเทศชาติบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรและแผนการศึกษาแห่งชาติ

สำรวจ พานนา (2542 : 22) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าเป็นการมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน เข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาดลอดจนบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง อันมีผลต่อนักเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

คณิต์ แสนอาจ (2543 : 19-20) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการนิเทศภายในไว้ว่าการนิเทศภายในมีความมุ่งหมายในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียนมุ่งประสานงานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาหลักสูตรช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนช่วยให้เกิดพัฒนาการทางวิชาชีพครู ให้ครูพัฒนาพฤติกรรมการสอนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของนักเรียนด้วย

เชษฐพงษ์ ตินทรัพย์ (2542 : 28-29) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน ไว้ว่า

1. เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือให้ครูได้รับความรู้ และประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน รู้ขอบข่ายงานในความรับผิดชอบของตน
2. การนิเทศภายในเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถช่วยเหลือตนเองได้
3. เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 7) มีดังนี้

- 3.1 เป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงตนเอง และกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพการสอนของครูให้ดีขึ้น
- 3.2 สนับสนุนความรู้ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3 กำกับ ควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติของครูในการปฏิบัติงาน
อย่างต่อเนื่อง

3.4 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันเป็นคณะ
จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน มี
จุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะพัฒนาคนพัฒนางาน ประสานความสัมพันธ์ความร่วมมือ สร้างขวัญและ
กำลังใจ ช่วยแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประสานความเข้าใจ
ในการทำงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรภายในโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียน
การสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักการนิเทศภายใน

งานนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครู และบุคลากรทาง
การศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดทางการเรียนของนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการ
พัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน การที่จะ
ปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องมีหลักในการดำเนินงาน เพราะการ
ดำเนินงานที่ประกอบด้วยหลักการ เหตุผล มีกฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริงพื้นฐาน หรือความเชื่อมั่นเป็น
ที่ยอมรับ สามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์
ประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักการนิเทศการศึกษาจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา
ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีผู้กล่าวถึงหลักการนิเทศ
การศึกษา ไว้ดังนี้

ไฉน ยังละออ (2540 : 13) กล่าวว่า หลักการนิเทศการศึกษายึดหลักความ
ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีหลักการวางแผนในการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มุ่ง
บรรยากาศที่เป็นกันเองตามหลักประชาธิปไตย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดย
ส่งเสริมบำรุงขวัญให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในอาชีพ และเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน
ตลอดจนใช้หลักการสร้างสรรค์ การยึดหยุ่น เชื่อในศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล

นิตยา ทองไทย (2542 : 26) กล่าวว่า หลักการนิเทศการศึกษาคควรตั้งอยู่บน
พื้นฐานของความร่วมมือร่วมใจการประสานงานของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศความถูกต้อง
ตามหลักวิชาการ มีจุดมุ่งหมายชัดเจน มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ มีการทำงานเป็นขั้นตอน มี
การวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถ
อย่างเต็มที่และเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติ

เชษฐพงษ์ สินทร์พษ์ (2542 : 22) กล่าวว่า หลักการนิเทศในโรงเรียน มีเป้าหมายหลักข้อย่อยที่คุณภาพของผู้เรียน การนิเทศภายในโรงเรียนจึงต้องผ่านครูและบุคลากรอื่นทางการศึกษา เพื่อจะไปสู่นักเรียน หลักการนิเทศจึงมุ่งไปที่ครู เพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน

สำรวย พานนา (2542 : 25) กล่าวว่า การนิเทศต้องยึดหลักการวางแผน แก้ไขปัญหาเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ตามหลักวิชา เป็นวิทยาศาสตร์มีความเป็นประชาธิปไตยมีการร่วมมือกัน เป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศ สามารถสรุปได้ว่า งานนิเทศภายในหมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนงานด้านการนิเทศภายใน การจัดระบบงานการนิเทศภายใน การใช้เทคนิควิธีการนิเทศ การเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศ การนำผลที่ได้จากการนิเทศมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียน และการช่วยเหลือและการกำกับติดตามผลการนิเทศต่อเนื่อง

2.7 ด้านการประมอบรมทางวิชาการ

การฝึกอบรมทางวิชาการเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งด้านการฝึกอบรมมีผู้ให้ความหมาย ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ และคนอื่น ๆ (2536 : 177) ให้ความหมายว่า การฝึกอบรม หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ หรือประสบการณ์ด้วยการเรียน การอบรม การสัมมนา หรือการฝึกงาน

อำนาจ แสงสว่าง (2540 : 249) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ การพัฒนาบุคลากรขององค์การให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านสารสนเทศและทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยจะต้องผ่านกระบวนการโปรแกรมการฝึกอบรมที่จัดไว้เป็นรูปแบบ มีมาตรฐานการฝึกอบรมและการประเมินผล เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมนจากทุกองค์การในแต่ละสาขาอาชีพ

จากความหมายของการฝึกอบรม สามารถสรุปได้ว่า การฝึกอบรมทางวิชาการหมายถึง การพัฒนา หรือการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ และทักษะความชำนาญทางด้านวิชาการให้กับบุคลากร โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

วิธีการฝึกอบรม มีหลายวิธี แล้วแต่หน่วยงานที่จัดเลือกใช้ตามความเหมาะสม

ดังนี้

ปกรณ์ ศรีคอนไผ่ (ม.ป.ป. : 17) ได้กล่าวถึงวิธีการอบรมไว้ ดังนี้

1. วิธีบรรยาย (Lecture)
2. วิธีการประชุมทางวิชาการ (conference)
3. วิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
4. วิธีสาธิต (Demonstration)
5. วิธีศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)
6. วิธีเรียนจากหนังสือสำเร็จรูป (Programmed Text and Instruction)
7. วิธีสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)
8. วิธีประชุมปฏิบัติการ (Workshop)

เทคนิคการฝึกอบรมที่นิยมใช้ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540 : 16)

ได้แก่

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

1. การบรรยาย
2. การอภิปรายปัญหา
3. การศึกษาเฉพาะกรณี
4. การแสดงบทบาทสมมติ
5. การสาธิต
6. การสัมมนา
7. การอภิปรายเป็นคณะ
8. การประชุมแบบซินดิเคท
9. การทัศนศึกษา

พะยอม วงศ์สารศรี (2540 : 171) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ดังนี้

อบรม ดังนี้

1. ผลประโยชน์ที่พนักงาน ได้รับจากการฝึกอบรม
 - 1.1 ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน
 - 1.2 พนักงานสามารถรู้ถึงมาตรการทำงานและนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงาน
 - 1.3 ทำให้พนักงานมีอนาคตก้าวหน้าต่อไปในตำแหน่งและหน้าที่

จึงจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. ผลประโยชน์ต่อผู้จัดการ ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน

2.1 ประหยัดเวลาที่จะใช้สอนหรือแนะนำงานต่าง ๆ ให้กับ

พนักงาน

2.2 ประหยัดเวลาที่จะใช้ควบคุมดูแล สามารถเอาเวลาไปใช้ในการ

วางแผนงานและบริหารงานด้านอื่นได้

2.3 ทำให้พนักงานสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลประโยชน์ต่อองค์กร

3.1 ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน

3.2 ช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น การซ่อมแซมและบำรุงรักษา

เครื่องจักร

3.3 ช่วยลดอุบัติเหตุ การสิ้นเปลือง และความเสียหายต่าง ๆ

ในด้านงานประชุมอบรมทางวิชาการ ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

งานประชุมอบรมทางวิชาการมีแนวคิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

2537 : 12) ดังนี้

Kajabhat Mahasarakham University

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ทักษะคิด ค่านิยม
คุณธรรม และทักษะความชำนาญเฉพาะด้านของบุคลากรที่ไม่อาจสามารถจะทำได้ โดย
กระบวนการเรียนการสอนโดยปกติ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานประชุมอบรมทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 6) คือ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเพื่อวางแผนกำหนด
เรื่องที่จะประชุม
2. จัดให้มีการประชุม อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาของงานวิชาการ
ในโรงเรียน โดยครูผู้มีความรู้ความสามารถในโรงเรียน หรือเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร
3. สนับสนุนให้ครูที่มีโอกาสไปเข้ารับการประชุมอบรมทางวิชาการที่สถาบัน
หรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาการเรียนการสอน
4. สนับสนุนให้ครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร เพื่อจัดประชุม
อบรมทางวิชาการ
5. ประเมินผลการประชุมอบรมทุกครั้ง แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุง

การเรียนการสอนและการประชุมอบรมต่อไป

6. ให้มีการรายงานผลการไปประชุมอบรม หรือสัมมนาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการทุกครั้ง

7. จัดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดประชุมอบรมและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานทุกครั้ง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประชุมและอบรมทางวิชาการ สามารถสรุปได้ว่า การประชุมและอบรมทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผน การจัดประชุมอบรมทางวิชาการ การกำหนดแนวทางและวิธีการในการจัดประชุมอบรมทางวิชาการ การจัดประชุมอบรมทางวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรให้ดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาจะเห็นได้ว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการสร้างหรือพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดของผู้เรียน ให้รู้จักคิดเป็น แยกแยะเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมงานวิชาการมากที่สุด จำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง และบริหารต้องอยู่ที่สถานศึกษา ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรออกนอกสถานศึกษาเพื่อจะได้มีเวลาบริหารการเรียนการสอนได้เต็มที่ ตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย การวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

เพศกับการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา

แนวคิดทางทฤษฎีสังคมวิทยาในการวิเคราะห์บทบาททางสังคมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

แนวความคิดเรื่องบทบาททางสังคมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นเป็นแนวความแตกต่างทางชีววิทยาตั้งแต่กำเนิด นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านเอกลักษณ์ต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ความแตกต่างในด้านการแสดงออกและกิจกรรม ซึ่งได้กลายมาเป็นการแสดงบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในสังคมมากขึ้น อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีความแตกต่างทางชีวภาพ และสถานภาพที่สังคมกำหนด

ทำให้บทบาทผู้หญิงจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากผู้ชาย เช่น ผู้หญิงจะประสบความสำเร็จและความเป็นเล็คน้อยกว่าผู้ชาย ผู้หญิงจะทำงานที่ต้องใช้ความละเอียด ส่วนผู้ชายจะทำงานที่ต้องใช้กำลังแรงงาน

แนวคิดทางทฤษฎีที่มองบทบาทระหว่างผู้หญิงและผู้ชายตามประเพณีเดิม

(Tradition)

1. แนวคิดทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาทโดยพิจารณาบทบาทที่จำกัดระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย เช่น สามีไม่ต้องรับผิดชอบงานบ้าน แต่จะเป็นผู้จัดหาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสนองความจำเป็นเพื่อยังชีพของสมาชิก ทำให้เห็นว่าแนวคิดทางทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงที่มีมากในสถาบันครอบครัว

2. แนวคิดทฤษฎีการแลกเปลี่ยน หมายถึง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบทบาทระหว่างผู้หญิงและผู้ชายภายในครอบครัว เกิดจากการแลกเปลี่ยนของประโยชน์และการรับผิดชอบระหว่างกัน เช่น สามีซึ่งมีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว และภรรยาจะเป็นผู้ให้ความรักและดูแลงานภายในบ้าน

3. แนวคิดทฤษฎีทรัพยากร หมายถึง การจำแนกความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานแห่งการครอบครองทรัพยากรของผู้หญิงหรือผู้ชาย

แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในการเอารัดเอาเปรียบ

(Exploitation)

แนวคิดทางทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากลัทธิสตรีนิยม (Feminism) ซึ่งกล่าวถึงความไม่เป็นธรรมที่ตกอยู่กับผู้หญิงในภาวะการณ์โลกปัจจุบัน ผู้หญิงต้องรับผิดชอบต่องานบ้านและงานอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ไม่มีเกียรติ ผู้ชายจะแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและสร้างภาระความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านภายในครอบครัวให้กับภรรยาอย่างไม่เป็นธรรม หากผู้ชายและผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้าน เมื่อหลังจากเลิกงานแล้ว ผู้หญิงยังต้องมีการรับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านอีก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงและผู้ชาย ในการปฏิบัติตัวในสังคม และการมีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ เช่นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งผลการวิจัย นั้นพบว่าเพศของมนุษย์คือผู้หญิงและผู้ชายมีผลทำให้บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคมแตกต่างกัน ดังตัวอย่างผลการวิจัยต่อไปนี้

ทัศนีย์ ปุวรรณ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและบทบาทในครอบครัวของผู้ชายที่มีต่อการพัฒนาสตรี ได้พบว่า ผู้หญิงได้รับการยอมรับต่อบทบาทและสถานภาพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532 : บทคัดย่อ) ได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงชนบทในปัจจุบันที่เปลี่ยนไป โดยผู้หญิงได้มีบทบาทในกิจกรรมนอกครัวเรือนมากขึ้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิง ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงาน ต่างกัน การได้รับความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม ฐานะทางเศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และสิทธิสตรี ในสภาพการณ์ปัจจุบัน

สำเนียง มาพร (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า ครูวิทยาศาสตร์เพศหญิง มีความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูวิทยาศาสตร์เพศชาย โดยรวมทั้ง 4 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ:0.05

มารศรี สุธาสินี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรย่อยในปัจจุบันภายในผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมการบริหาร ล้วนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งสิ้น

จากการศึกษาทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า เพศของบุคลากรถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ส่งผลต่อตัวแปรตามแตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่มีการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระของเพศ ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม พบว่า เพศชาย และเพศหญิง มีผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งผู้วิจัยจึงได้ ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยเปรียบเทียบกันระหว่างตัวแปรต้นคือเพศชาย และเพศหญิง

ระดับการจัดการศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง มีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป็นระดับช่วงชั้น

กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้แบ่งตามระดับการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2
2. สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-3
3. สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4

จากความแตกต่างทั้งในเรื่องของพัฒนาการของผู้เรียน จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน

การบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ข้อมูลพื้นฐาน

พันธกิจ (Mission and Activity Analysis)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีหน้าที่ในการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาครูเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาสื่อ

และเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมทั้งการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลการศึกษา การจัดทำ นโยบายและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คำเนินการและประสานส่งเสริมการวิจัย และการ ระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา

วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายในปี 2549 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จะเป็นหน่วยงาน ส่งเสริม สนับสนุน กำกับให้สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ ด้วยการพัฒนาโครงสร้าง ระบบงาน เทคโนโลยี ที่ทันสมัย บุคลากรที่มี ประสิทธิภาพสูง และมีวัฒนธรรมการทำงานที่เหมาะสม เป็นผลให้นักเรียนเป็นคนที่มีความ มีคุณธรรม มีสุขภาพที่แข็งแรง และดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างมีความสุข

เป้าหมาย (Goals)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้กำหนดเป้าหมายในการ ดำเนินงานไว้คือประชากรในวัยเรียนมีมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้นเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ครุมีกระบวนการจัดการเรียน การสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และโรงเรียนมีและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสม

สภาพปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอยางตลาด กิ่งอำเภอน้องชัย อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอท่าคันโท ตั้งอยู่ที่ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 558 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,068.83 ตารางกิโลเมตร มีเขตพื้นที่ รับผิดชอบ 44 ตำบล 500 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 306,075 คน มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ คือทิศ เหนือติดต่อกับอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอเมือง อำเภอสหัส ขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับกิ่งอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดมหาสารคาม ด้าน การเมืองการปกครอง ประชาชนในพื้นที่บริการ มีความรู้ความเข้าใจ และรับรู้ข่าวสารทางการเมืองการปกครอง อย่างทั่วถึงทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ทำให้เกิดความสงบสุข ไม่เกิดความเดือดร้อน ด้านสภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกอ้อย เลี้ยงสัตว์ และ ประกอบธุรกิจ ขนาดย่อม มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจมากนัก ด้าน ศาสนาประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4

อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ มีลักษณะภูมิประเทศติดกับจังหวัดใกล้เคียงคือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้ประชากรอพยพมาอยู่ในเขตพื้นที่หลายเชื้อชาติ จึงทำให้สภาพสังคม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน ประกอบด้วย ไทยกลาง ไทยเชื้อสายจีน ญ้อ ภูไท เขมรส่วย มีศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ 8 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 5 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 500 แห่ง ด้านงบประมาณของเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์เขต 2 งบประมาณที่ได้จัดสรรรวมทั้งสิ้น งบประมาณปกติ 900,000 บาท งบประมาณพัฒนาโครงการ 2,100,000 บาท งบประมาณเพิ่มเติมงบพัฒนาโครงการ 271,000 บาท (แผนกลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2. 2547 : 1-2) ด้านสถานศึกษาและอัตรากำลัง มีจำนวนสถานศึกษาของภาครัฐ และเอกชนในเขตพื้นที่บริการปีการศึกษา 2547 จำนวน 215 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 47,099 คน จำนวนบุคลากร 2,538 คน รายละเอียดข้อมูลจำนวนสถานศึกษา จำนวนบุคลากร ดังแสดงในตารางที่ 1 – 2 ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2. 2547 : 1-7)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 ได้กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการภายใต้ขอบข่ายงานการบริหารงานวิชาการ 12 ด้าน ในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33 – 38) ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 มีนโยบายอย่างชัดเจนในการที่จะพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน
2. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา
3. โครงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

โดยกำหนดให้ฝ่ายนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ทำหน้าที่ในการนิเทศ ติดตาม ประเมินการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Mahasarakham University

งานวิจัยในประเทศ

บุญน้อม ภาลิวงศ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า

1. หัวหน้าฝ่ายวิชาการเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก
2. การปฏิบัติงานวิชาการของวิทยาลัยเทคนิคที่จัดการเรียนการสอนต่างประเภทวิชา กัน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การปฏิบัติงานวิชาการของวิทยาลัยเทคนิคตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา และหัวหน้างานในฝ่ายวิชาการ พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างประเภทวิชาที่จัดการเรียนการสอน กับตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมพงษ์ สิริสมบัติ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสถานภาพ เรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตสถาบันราชภัฏภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่าค่าตัวแปรอิสระที่ศึกษา คือ เพศ และสถานภาพ มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นันทพร อนุสรณ์เสงี่ยม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า

ฝ่ายบริหารและบุคลากรดำเนินงานมีความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาจำแนกตามงาน พบว่า งานสื่อการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

สุรชาติ นนทะแสน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการจัดบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยจัดเป็นศูนย์สื่อ ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพยังไม่สามารถจัดทำได้ดี และการจัดหาสื่อการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอต่อครูและนักเรียนและเมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมและเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารกับครูวิชาการในโรงเรียนขนาดกลางและ ขนาดใหญ่ มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

บุญเถา นุราณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้บริหารและครูวิชาการ มีความคิดเห็นว่าปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดย ภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมี ความคิดเห็นว่ามีปัญหามากกว่าครูวิชาการ

2. ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางมีปัญหามากกว่า ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผล ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาด

กลางและขนาดใหญ่ และครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน ที่ส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน 7 ด้าน

ประนอม นันทกุล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าโมก จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าโมก จังหวัดอุดรธานี ข้อที่พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือครูผู้สอนไม่ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ครูสอนครบทุกกลุ่มประสบการณ์เหมาะสมกับผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าโมก จังหวัดอุดรธานี ของข้าราชการในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน พบว่า ข้าราชการในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านส่งเสริมการสอน และด้านประชุมอบรมวิชาการ มากกว่าข้าราชการในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และด้านวัดผลและประเมินผล มีปัญหามากกว่าข้าราชการในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 4 ด้านที่เหลือคือด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านห้องสมุด ด้านนิเทศการศึกษา และด้านวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินการ ข้าราชการในโรงเรียนขนาด ต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ปัญหการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าโมก จังหวัดอุดรธานี ที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ ควรแก้ปัญหาด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวกับการจัดหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรให้เพียงพอ ด้านการเรียนการสอนควรให้ความสนใจในการทำบันทึกการสอน โดยผู้บริหารนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

3.2 โรงเรียนขนาดกลาง ควรแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน โรงเรียนครูผู้สอนครบทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยบันทึกเสนอผู้มีอำนาจผู้ส่งบรรจุ และครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3.3 โรงเรียนขนาดเล็ก ควรแก้ปัญหาด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนควรจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ โดยจัดตามสาขาวิชาเอกที่ครูผู้สอนถนัด

ขวัญฤดี ขำช่อนศักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สวิต วังสีลา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ข้อที่มีปัญหามากคือ โรงเรียนมีงบประมาณสนับสนุนการส่งครูเข้ารับการอบรมไม่เพียงพอ ไม่มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์โดยตรง จำนวนหนังสือที่ให้บริการในห้องสมุดไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ครูอาจารย์ไม่จัดทำแผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษากันคว่ำในห้องสมุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ที่มีขนาดต่างกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ

2.1 ผู้บริหารและครูวิชาการ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ไม่พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดของโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน

วิทยา ชินโย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรโดยรวมและฝ่ายบุคลากรดำเนินงานวิชาการ มีปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัย

การอาชีพ ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานห้องสมุด งานหลักสูตรพิเศษ และงานสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

ศรีใส เอ่นลุน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอผาขาว จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมเห็นว่า การปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และ ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านงานอบรมทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกันเห็นว่า การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผล และด้านห้องสมุด มากกว่าข้าราชการครูโรงเรียนขนาดกลาง และของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้าราชการครูได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาในแต่ละด้านเฉพาะที่มีผู้เสนอมีจำนวนมากว่าข้ออื่นมีดังนี้ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ต้องจัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ควรจัดสื่อและเสนอแนะเทคนิคให้ครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อในแต่ละวิชา ด้านการวัดผลประเมินผล ได้แก่ การสร้างเครื่องมือวัดผลปลายภาคหรือปลายปีอย่างมีคุณภาพ โดยผ่านการวิเคราะห์อย่างจริงจัง ด้านห้องสมุด ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอทั้งของครูและนักเรียน ด้านนิเทศภายใน ได้แก่ ควรมีการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงให้ดีขึ้นในการรับการนิเทศครั้งต่อไป ได้แก่ ด้านอบรมทางวิชาการควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนสร้างทีมงานเพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ และสถานภาพ เรื่องศักยภาพของสถาบันราชภัฏจันทรบุรีตามความคิดเห็นของบุคลากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 5 สถานภาพ ได้แก่ อาจารย์ ข้าราชการ อาจารย์อัตราจ้าง ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว จากการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับตัวแปรสถานภาพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของสถาบันราชภัฏจันทรบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประกาย วัตรศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตพุทธมณฑลอิสาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างขนาดของโรงเรียนและสถานภาพ ต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และขั้นตอนการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ศิริพร อุทโท (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจการสอนแบบสืบเสาะของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ที่มีประสบการณ์ในการสอน และสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสบการณ์ในการสอน และสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ต่อความเข้าใจการสอนแบบสืบเสาะเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำเนียง มาพร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 10 ผลการศึกษา พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายด้าน 3 ด้าน ความหมาย ด้านการสอน และด้านบทบาทหน้าที่ครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและประสบการณ์ในการสอนต่อความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

เบคเกอร์ (Becker. 1971 : 42-43) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการนั้น ครูใหญ่มีปัญหาในเรื่องการจัดบุคลากรสำหรับงานต่าง ๆ มากที่สุด และมีปัญหาเรื่องการนิเทศการศึกษารองลงไปและมีปัญหาน้อยที่สุดเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา

เอกที (Agthe. 1980 : 3076-3077) ศึกษาการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูในงานวิชาการ พบว่า

1. ครูใหญ่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไปควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษาให้มากขึ้น
2. ครูใหญ่และครูยอมรับว่า การปรับปรุงการเรียนการสอนจำเป็นต้องทำเป็นคณะ
3. ครูใหญ่จะต้องเปลี่ยนบทบาทจากเป็นผู้สั่งการ มาเป็นผู้ประสานงาน และให้มีการทำงานเป็นคณะมากขึ้น

แมททอกซ์ (Mattox. 1987 : 6061-A) ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผลตลอดจนความต้องการการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

บินดา (Binda. 1989 : 9942-A) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กระบวนการส่งเสริมหลักสูตร ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้บริหารเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรให้สนองความต้องการเลื่อนขั้นตนเองและคณะ จัดสรรวัสดุสอนให้ ให้ตัวอย่างการสอนที่ดี ขยายโครงสร้างทางการบริหาร และส่งเสริมความเป็นผู้นำ ผู้บริหารตระหนักถึงสิ่งที่จะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย คือ กลุ่มสมาชิกหรือผู้รับคำปรึกษาการปรับปรุงหลักสูตร ระยะแรก ตามนโยบายส่วนกลาง ส่วนประกอบทางเนื้อหาและภาพที่เห็น ได้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรใหม่ตั้งปัญหาและเหมาะสำหรับใช้ในโรงเรียนปกติโดยทั่วไป ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดทางวัสดุประสงค์ เน้นการสอนแบบฝึกปฏิบัติ อย่างไรก็ตามเมื่อตกลงดำเนินการแล้วการสร้างบรรยากาศที่พึงประสงค์ ความเป็นผู้มีจิตสำนึกในการเรียนสูง สังเกตเห็นว่า นักเรียนอ่านได้ดีขึ้น เรียนได้สบายขึ้น ได้มีการพัฒนาความคิดดีขึ้น และได้รับลักษณะเด่นที่พึงประสงค์ และมีความเชื่อมั่นมากขึ้น สรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแบบเจาะลึกจะเกิดขึ้นต่อจากการพัฒนาหลักสูตรแบบผิวเผินนั่นเอง ผู้บริหารจะถูกมองว่าเป็นผู้อำนวยการความสะอาดและเป็นผู้ริเริ่ม ที่กล่าวทั้งหมดแสดงให้เห็นความคาดหวังบางประการของความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน

เจอร์รี่ (Jerry. 1996 : 4254-A) ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนที่จำเป็นทางการศึกษา ให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจากนั้นจึงแต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน และนักการศึกษา เพื่อดำเนินการ

พัฒนาหลักสูตร มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน โดยหน่วยงานต้นสังกัดต้องสนับสนุนส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในสถานศึกษามีปัญหาในการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ดังเช่น บุญน้อม ภาลิวังศ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการเห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และ สุรชาติ นนทะแสน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมากและ นันทพร อนุสรณ์เสงี่ยม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ฝ่ายบริหารและบุคลากรดำเนินงานมีความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการ ด้านงานสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ วิทยา ชิมโย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า บุคลากรโดยรวม มีปัญหาการปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการ ด้านงานอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี งานห้องสมุด งานหลักสูตรพิเศษ และงานสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน นอกจากนี้ ประกาย บัตรศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างขนาดของโรงเรียนและสถานภาพ ต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและ 4 ชั้นตอน และ ศิริพร อุทโท (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสบการณ์ในการสอน และสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ต่อความเข้าใจการสอนแบบสืบเสาะเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน สำเนียง มาพร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและประสบการณ์ในการสอนต่อความเข้าใจการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ กับตัวแปรสถานภาพ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของสถาบันราชภัฏจันทรบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สมพงษ์ ศิริสมบัติ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสถานภาพที่มีต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตสถาบันราชภัฏภูเก็ต ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับการจัดการศึกษา ที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน